

ДО ПИТАННЯ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ У ДАНІЇ

Коц Сюзанна Миколаївна

ORCID ID: 0000-0001-5016-7181

доцент, канд.біол.наук,

доцент кафедри анатомії та фізіології людини імені професора Я.Р. Синельникова
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, Україна

Коц Віталій Павлович

ORCID ID: 0000-0001-5365-9608

доцент, канд.біол.наук,

доцент кафедри анатомії та фізіології людини імені професора Я.Р. Синельникова
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, Україна

Коц Віталій Віталійович

здобувач наукового ступеню PhD

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, Україна

Анотація. На даний час активно аналізується досвід реалізації та організації виховної та навчальної роботи в зарубіжних країнах. В роботі проводиться огляд особливостей виховання молодого покоління, дітей та підлітків у Данії. На відміну від констатації у українців високого рівня високої тривожності, стресу, північна і досить сувора за погодними умовами Данія визнана найбільш щасливою країною у світі за результатами багаточисельних соціологічних опитувань. В роботі приводяться основні принципи, згідно яких виховують майбутніх світових щасливчиків.

Вступ. На даний час активно вивчається проблема виховання і навчання дітей, впровадження різних освітніх програм та технологій, особливо навчання онлайн. Важливою є проблема високої тривожності у дітей та підлітків [1- 16], особливо в умовах військової агресії в Україні.

Активно аналізується реалізація організації виховної та навчальної роботи в Україні, та досвід реалізації та організації виховної та навчальної роботи в зарубіжних країнах [4,5, 29-31]. Розглядається також досвід організації роботи педагогічного колективу в дитячому таборі [2,3]. Як для навчання дітей необхідно створювати умови, так і умови для розвитку дітей, і для збереження здоров'я та підтримання доброго рівня функціонального стану організму [17-28]

“Хто у світі найщасливіший?” – таке питання ставили завжди люди з цікавості та бажання подорожувати, адже “добре там, де нас нема”. Філософи на дану тему можуть довго сперечатися, а ось соціологи провели дослідження і виявили, що це жителі Данії.

Північна і досить сувора за погодними умовами Данія визнана найбільш щасливою країною у світі за результатами багаточисельних соціологічних опитувань. А спеціалісти з Кембріджу уже давно вказують на результати інших дослідників, які впевнено доводять: що саме жителі Данії найспокійні і впевнені у собі жителі Європи.

Якщо придивитися ближче до особливостей правил Скандинавської країни виявляється: щастя та впевненість закладаються у жителів Данії з самого народження. Можна виділити шість основних принципів, згідно яких виховують майбутніх світових щасливчиків.

У нас багато мам воліють не показувати дитя деякий час після народження - щоб не захворів, не підчепив інфекцію, щоб не наврочили...

А ось у Данії новонароджені виходять у суспільство практично на другий день після появи у світ: батьки приносять дітей на роботу і у гості до друзів, щоб отримати максимальні привітання. Вважається, що чим більше людей потримає новонародженого на руках, тим радіснішим і щасливішим буде його подальше життя.

Декрет у Данії також відрізняється від звичного нам. Перш за все тим, що як мінімум у половині випадків у відпустці по догляду за дитиною сидять не мами, а тато. У країні прийнято, що піклуванню про новонародженого присвячує себе той із батьків, хто менше заробляє - найчастіше це саме чоловіки.

Чоловіче виховання датські діти отримують не тільки дома, а і у дитячих садочках: тут працюють більша кількість чоловіки-вихователі. Представники сильної статі з задоволенням обирають дану професію і не тільки через любов до дітей, а і завдяки високій заробітній платі - дуже достойний за датськими мірками заробіток.

До речі, через дану гендерну особливість, програма дитячих дошкільних закладів побудована на ігрових формах навчання. Крім того, у подібних закладах не практикується поділ на вікові групи, тому кожна дитина може спілкуватися як із однолітками, так із більш старшими дітьми або молодшими малюками.

Ігрові методи навчання із дитячого садка плавно перетікають і в школу. В навчальних класах наголос робиться не на сидячі заняття, а на суцільну біганину і іншу рухову активність: фізичному розвитку віддають два уроки із п'яти, які проводять кожен день. Після школи дитина також не сідає за домашнє завдання, а іде гуляти. Щоб забезпечити дітям цю можливість, їм практично не задають домашні завдання - навчання будується таким чином, щоб всі завдання учні могли виконувати у класі. Можливо тому у датських школярів спостерігаються певні проблеми з математикою і літературою - наприклад, багато старшокласників вважають тільки або рахують тільки за допомогою калькулятора і не мають уявлення про всесвітньо відомі літературні твори. Але це вони не вважають головним

“Людина не може знати все!” - вважають педагоги і закривають очі на деякі пробіли у знаннях своїх учнів. Акцент робиться на іншому - розвитку зацікавленості, навичок швидкого знаходження необхідної інформації.

При цьому вчителя стараються сформуванати у кожного учня впевненість, що його цінують перш за все, як повноцінну особистість, а не як енциклопедію на ніжках. Дітей запевняють: будь-хто, незалежно від оцінок, може розраховувати на місце у суспільстві і можливість приносити користь, займатися улюбленою справою.

Школа у Данії націлена перш за все не на заучування та зазубрювання інформації, а на розвиток логічного і критичного мислення. Школярів вчать сумніватися у твердженнях, виробляти особисту думку і сміливо відстоювати її перед іншими.

Тому, до речі, такий хто сумнівається, ким бути, випускник - це звичайна річ і норма для Данії. Від учнів старших класів не вимагають швидкого визначення, як і де вони хочуть продовжити свою освіту, а стимулюють та заохочують можливість подумати. З цією метою у освітній системі передбачені так звані післяшколи, де молоді люди можуть провести рік, перш ніж вирішити, куди поступати та чи поступати далі взагалі.

У постшколі особливу увагу приділяють дисциплінам, які допомагають підліткам проявити і розвинути свої таланти - творчості, ручній праці, волонтерству. Попримірявши на себе декілька різних варіантів, молоді люди більш свідомо розуміють, у чому хотіли би себе реалізувати.

Цікаво, що при виборі професії і роботи лише 11% школярів із Данії орієнтуються на рівень зарплатні. Спеціальність, вибрана із прагматичних роздумів, може не відповідати справжнім інтересам і виявитися не по душі - про це дітям вказують у молодшій школі.

Тому основний фактор вибору майбутньої роботи для молодого датчанина - це рівень задоволення, який ця діяльність буде приносити.

Тому і лікар, і бухгалтер, і вихователь дитячого садку, і асенізатор у Данії частіше всього вважають себе однаково щасливими, бо своє життя вони вибрали самі і поклали в основу те, що їм по душі.

З точки зору датської системи виховання: "Головне призначення людини - бути щасливим, і при цьому приносити користь суспільству.

Висновки. Процес виховання та навчання у Данії має ряд особливостей та відмінностей від таких у Україні. Огляд особливостей виховання молодого покоління, дітей та підлітків у Данії дає можливість врахувати інформацію для організації виховного та навчального процесу у нас. На відміну від констатації у українців високого рівня високої тривожності, стресу, північна і досить сувора за погодними умовами Данія визнана найбільш щасливою країною у світі за результатами багаточисельних соціологічних опитувань. В роботі приводяться основні принципи, згідно яких виховують майбутніх світових щасливчиків.

Список використаних джерел:

1. Коц С. Н., Коц В.П., Коц В.В. Тривожність у підлітків та шляхи впливу. *Sectoral research XXI: characteristics and features: V International Scientific and Theoretical Conference*. (С.103-107), 30 січня, 2023. Чикаго. <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/03.02.2023>
2. Коц С.М., Коц В.П. Реалізація вирішення проблеми високої тривожності у дітей та підлітків педагогічним колективом у дитячому оздоровчому позаміському таборі. *Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції*. (С. 57-61), 21-22 серпня, 2015, Львів, Україна.
3. Коц В.П., Коц С.М. Вплив на психофізіологічні показники дітей з високою тривожністю програми відпочинку ПЗОВ. *Тенденції розвитку психології та педагогіки: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції*. (С. 44-49), 4-5 листопада, 2016, Київ, Україна.
4. Kots S., Kots V., Kots V. Study of anxiety level in first-year students. *Science and Education: the 47st International scientific and practical conference*. 27 – 28 February, 2023. Nika Publishing, Liverpool, Great Britain. 2023. 98-106 p. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/GB_28022023.pdf
5. Коц С. Н., Коц В.П. Сум, наслідки та психічне здоров'я. *Розвиток науки та техніки у сучасному світі: ХСІІІ Міжнародна науково-практична конференція*. (С. 43-49), 13 липня, 2022, Вінниця. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/08/Vinnitsia_1307.pdf
6. Коц С. Н., Коц В.П., Головка С.В. Порушення сну у молоді. *Scientific forum: theory and practice of research: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference*. (P 117-120). September 16, 2022. Valencia, Kingdom of Spain: European Scientific Platform. DOI: <https://doi.org/10.36074/scientia-16.09.2022>
7. Коц С. Н., Коц В.П., Крат Є.С. Дослідження рівня тривожності у студентської молоді 2022. *Humanity and Science: the 33th International scientific and practical conference* (P. 49-54) 16-17 травня, 2022. Сіетл, США. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/06/%D0%A1%D0%A8%D0%90_%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C_2022.pdf
8. Коц С.М., Коц В.П., Коц В.В. Деякі аспекти питання виходу із малої депресії. *Світ наукових досліджень*. (Випуск 14), 24-25 листопада, 2022. Польща. Варшава. Польща. 3 с. <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/4092/>

9. Коц В.П., Коц С.М. Навчальний процес і проблема профілактики високої тривожності у студентів. *Актуальні питання педагогіки та психології: наукові дискусії*. Харків, 2015. С. 51-55.
10. Коц С.Н., Коц В.П. Особливості комунікативної компетентності та стресостійкості. *Педагогіка здоров'я: збірник доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції*. (С. 188-191), 18-19 травня, 2018, Харків.
11. Коц С.М., Коц В.П. (2020) *Вікова фізіологія та вища нервова діяльність*. Навчальний посібник. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. С.288.
12. Kots S., Kots V., Luhanska V. A study of the level of personal anxiety in modern youth. *The World During a Pandemic: New Challenges for Science: The 18th International scientific and practical conference*. (с. 63-68), 19 – 20 April, 2021, Ottawa, Canada. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/05/%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B0_%D0%A1%D0%90%D0%99%D0%A2-2.pdf
13. Коц С.М., Коц В.П., Яценко В. В. Вплив інтернет-мережі на складові емоційного інтелекту сучасної молоді. *Science and technology*. (С. 17-22), 11-12 october, 2021, Lublin, Poland. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/11/%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BD_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82-3.pdf
14. Коц С. Н., Коц В.П., Яценко В.В. Рівень тривожності у студентської молоді 2022. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень: матеріали III Міжнародної наукової конференції*м. (Р. 159-163), 23 вересня, 2022. Київ, Україна. <https://archive.mcn.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/23.09.2022/9>
15. Коц С.М., Коц В.П., Заскалько О.М. Профілактика сезонної депресії. *Priority Areas of Modern Science: XLI International Scientific and Practical Conference Great*. (С. 100-107), 21 - 22 November, 2022, Britain, Liverpool. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/GB_22112022.pdf
16. Коц С.М., Коц В.П., Коц В.В. До питання профілактики негативних наслідків перевтоми. *Prospects of modern science and education : V Міжнародна науково-практична конференція*. (С. 57-63). 07-10 лютого 2023 р., Стокгольм, Швеція.
17. Kots S.M, Kots V.P., Kots V.V. Weather factors and health. *Trends of young scientists regarding the development of science: XXVII Міжнародна науково-практична конференція* (С.11-17), м. Едмонтон, 11-14 липня 2023 р. Едмонтон, Канада. <https://isg-konf.com/uk/trends-of-young-scientists-regarding-the-development-of-science/>
18. Kots V.P., Kots V.V., Neko D.V. Comparison of adaptation opportunities in children. *Вересневі наукові зібрання — 2022: ХСVII Міжнародна науково-практична конференція*. м. Київ, 19 вересня 2022 року. С. 90-96. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/Lutsk_050922.pdf
19. Kots V.P., Kots V.V., Fendrikova M.S. Indicators of the respiratory system of children 13-14 years old. *Вересневі наукові зібрання — 2022: ХСVII Міжнародна науково-практична конференція*. м. Київ, 19 вересня 2022 року. С. 87-90. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/Lutsk_050922.pdf
20. Коц В.П. Коц С.М. (2017) Характеристика варіабельності серцевого ритму у молодих людей з різним рівнем рухової активності. *Біологія та валеологія*. 2017. Вип. 19. С. 125-133.
21. Коц С.М., Коц В.П. (2019). Дослідження функціонального стану серцево-судинної системи дітей шкільного віку. *Альманах науки*, (№ 11/1 (32)), 4-8. [http://almanah.ltd.ua/save/2019/11%20\(32\)/101.pdf](http://almanah.ltd.ua/save/2019/11%20(32)/101.pdf)
22. Коц С.М., Коц В.П., Кондратенко А.О. (2021) Дослідження рівня функціональних показників дихальної системи дітей шкільного віку. *Грааль науки*, 2021, Міжнародний науковий журнал, № 9:160-164. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/view/15543>
23. Kots S., Kots V., Kots V.V. (2022) Characteristics of the functional state of the circulatory system of school-age children. *Грааль науки*, №23: С. 99-105. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.12.2022.16>

24. Коц С.М., Коц В.П. (2020). Стан адаптаційних систем організму дітей шкільного віку. *Альманах науки*, (№ 4 (37)), С.4-8. [http://almanah.ltd.ua/save/2020/4%20\(37\)/1.pdf](http://almanah.ltd.ua/save/2020/4%20(37)/1.pdf)
25. Коц С. Н., Коц В.П. (2023) Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи дітей 11-12 років. *Природничий Альманах*. №34, червень. Херсон. С.35-44.
26. Коц С.М., Коц В.П. (2015) *Фізіологія людини*. Харків,. 377 с.
27. Коц С.М., Коц В.П., Кондратенко А. О., Кривцун К. В. Характеристика функціонального стану серцево-судинної системи дітей. *Development of science and technology in a pandemic*. (С. 67-71). Львів, 18 жовтня, 2021 рік.
28. Коц В.П., Коц С.М., Яценко В.В. Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи студентів. *Modernization of science and its influence on global processes: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings: of the I International Scientific and Theoretical Conference* (С. 90-93, Vol. 2), November 5, 2021. Bern, Swiss Confederation: European Scientific Platform. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/view/05.11.2021/628>
29. Коц С.М., Коц В.П. Особливості шкільної освіти у Швеції. *Освіта і здоров'я підрастаючого покоління: матеріали п'ятого міжнародного симпозіуму* Вип. 5. К.: Алатон, 2023. С. 79-82.
30. Коц С.М., Коц В.П., Коц В.В. Основні нововведення до освітньої реформи 2017 року. *Theoretical aspects of education development: the 3th International scientific and practical conference*. (р. 360-365), January 24 - 27, 2023. Warsaw, Poland. International Science Group. 2023.
31. Коц С.М., Коц В.П., Яценко В.В. Умови та методики виховання в режимі раннього розвитку – плюси та мінуси. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень: матеріали III Міжнародної наукової конференції* (С. 76-80, т.2), м. Львів, 15 квітня, 2022р. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/15.04.2022/730>